

Fris-Nytt 1/2021





Innehåll:

- **Ordförande har ordet**
- **Fris årsmöte 2021**
- **Konsttävling**
- **Vår gemensamma historia**
av Herman Lindqvist
- **Finlandssvensk kyrksöndag**
- **Finntastic - en del av Kulturnatt Stockholm**
- **Kalendarium** *se fris.nu*

Ordförande har ordet

Ytterligare ett år har passerat. Ett år helt olikt alla andra. Inget har varit sig likt varken för Fris eller någon annan. Pandemin med alla restriktioner gjorde att samtliga förtroendevalda ställde upp och "kämpade" ett extra år för Fris.

Förhoppningsvis går vi nu mot bättre tider och et öppnare samhälle!

Stort tack till alla för allt arbete detta extra år inneburit!

Jag kommer inte riktigt ihåg när det började. Kanske rentav i slutet på 1980-talet - början på 1990-talet när min man Peter och jag blev utsedda att representera Fagerstaföreningen på Fris årsmöte. Så på den vägen blev det. Efter att ha suttit i styrelsen i en kortare period i början på 2000-talet har jag nu suttit sammanhängande i nio år, alltså ett år på "övertid".

Jag summerar mina år inom Fris i det förtroende jag haft för att leda och företräda förbundet i stort och smått samt alla förutsedda och icke förutsedda händelser som jag ställts inför. Det har i allt varit spännande och lärorikt att vara en del av finlandssvenskheten under alla år. Inte minst mötena med nya människor såväl inom styrelsen som i kontakterna med

medlemsföreningarna och också enskilda medlemmar.

Finlandssvenskheten kommer alltid vara en del i mitt hjärta.

**Inger Nyblom,
förbundsordförande**

**Fris önskar Er alla en riktigt
Glad Påsk och en fantastisk
vår!**

Fris årsmöte 2021

Fris årsmöte genomförs den 18 april kl. 14.00. Även i år blir mötet digitalt.

Konsttävling: Årets Konstnär 2021

Suomi Art utlyser en tävling på temat "Årets Konstnär 2021". Tävlingen är öppen för alla med finländsk bakgrund som är bosatta i Sverige. Anmälan om deltagande ska ske senast den 21 april 2021. Vinnaren får 10.000 kronor i stipendium. Läs mer på www.suomiart.se.

Vår gemensamma historia

av Herman Lindqvist

För två hundra år sedan rasade kriget för fullt mellan Sverige och Ryssland, kriget som sprängde det svenska riket och som ledde till att Sverige och Finland gick skilda vägar.

I nära 700 år var Sverige och Finland samma land, dubbelt så lång tid som Skåne varit svenskt.

Denna historiska ödesgemenskap, som varade så lång tid, verkar skapa förvåning och förvirring i vår tid. Många unga svenskar har aldrig hört talas om att Sverige och Finland var samma land och i Finland vill många inte höra talas om vad som hände. Ändå var Finland aldrig något ockuperat område och finnarna var inte förtryckta. De östra och västra rikshalvorna utvecklades samtidigt åt samma håll, men

utan Finland hade Sverige aldrig blivit någon stormakt, ja det är sannolikt att Sverige hade slukats av Danmark och vi alla talat danska i dag.

Då de första Svea-kungarna sökte sig österut, fanns inget "Finland". Det fanns inget organiserat rike. Befolkningen var liten, kanske under tio-tusen och invecklade i inbördes strider. Från 1000-talet flyttade Sveakungarna ut sitt revir en bit österut, för att förhindra att novgoroder eller danskar slog sig ner där. Handelsstationer upprättades. Med köpmännen kom präster och militärer.

Genom att Finland på detta sätt tidigt knöts till Sverige kom befolkningen i Finland också att från tidig medeltid knytas till Norden och Västeuropa. De finska bönderna blev aldrig livegna som i Ryssland och religionen i Finland blev densamma som i övriga Norden. Finland fick på detta sätt från början västerländsk lag och kultur. De första böckerna på finska språket trycktes i Stockholm.

Finnarna var med och valde svenska kungar vid Mora sten redan från år 1362 och från den tiden satt finländska herrar med vid kungens rådsbord. Majoriteten av Finlands städer grundades under den svenska tiden, liksom det första universitetet.

Finland blev Sveriges buffert mot Ryssland, vilket man fortfarande kan se i det finska riksvapnet, som målades första gången då Johan III blev storfurste över Finland på 1570-talet. Det finska lejonet står med ett rakt västerländskt svärd i handen på en österländsk, det vill säga rysk, kroksabel.

Finska soldater var en synnerligen viktig del av den svenska armén. Långt över hundra tusen finska pojkar stupade under blågul fana i kamp för den svenske kungen inte bara på Polens sand, på Leipzigs slätter och Lützens kullar – utan även i Narva, i Poltava och i kalabaliken i Bender. Många finländare blev legendariska i den svenska armén, inte

minst under det 30-åriga kriget, då generalen Torsten Stålhandske och hans "hakkapeliter" i det Finska Rytteriet för alltid skrev in sig i den svenska krigshistorien.

En stor procent av nybyggarna i den svenska kolonin Nya Sverige i Nordamerika, kom från Finland och den första guvernören över den svenska kolonin S:t Barthélemy i Västindien hade sina rötter i Finland. Det fanns finländare med på de svenska ostindiefararna, från yngste jungman till en av de mäktigaste superkargörerna – Peter Bladh hette han. Två av Linnés lärjungar kom från Finland, Peter Forsskål som skrev den första arabiska floran innan han dog i Jemen och Pehr Kalm som utforskade Nordamerika långt innan USA hade bildats.

Finländare var med i alla riksdagar i Sverige fram till 1809. De var svenska riksråd och biskopar, ja till och med ärkebiskop, Carl Fredrik Mennander. De var medlemmar i Svenska Akademien och de var ambassadörer i utlandet.

Två perioder styrdes hela Sverige av män från Finland, som då Arvid Horn, -fredens general, född på Vuorentaka i Halikko socken, var regeringschef i nästan två decennier i början av 1700-talet, och under några år i slutet av 1700-talet då Gustaf Adolf Reuterholm, från Sjundea i Nyland, hade den politiska kontrollen så länge Gustav IV Adolf ännu var omyndig.

Det är för att Sverige och Finland var samma land som det finns en finsktalande befolkning i nordligaste Sverige i denna dag, för det fanns ingen riksgräns mellan den västra och östra rikshalvan på den tiden. Det är den sjuhundra år långa gemenskapen som gjort att det i dag finns över 300 000 finska medborgare som tänker, sover, drömmer på svenska språket, fast de bor i Finland. De har svenska som modersmål, finlandssvenska.

Det är därför som det finns ett helt landskap, Åland, där man bara talar svenska i dag och det finns städer som

Nykarleby, där de svensktalande är 90 procent, eller Ekenäs, där de är 80 procent.

Många av Finlands ledande män, presidenter och andra har svensk bakgrund. Finlands store statsman och mångas hjälte Gustaf Mannerheims släkt kom från Sverige. Finlands nationalskald Johan Ludvig Runeberg, författaren till nationalsången "Vårt land", skrev bara på svenska. Nationalsången fick översättas till finska av andra. Runebergs farfar kom från Sverige.

Under de 700 gemensamma åren fanns ingen nationell finsk frihetskamp, ingen motståndsrörelse. Det utkämpades aldrig något krig mellan svenskar och finnar. Vi hade 36 krig med Danmark, 33 med Ryssland, flera med Norge – men aldrig något med Finland.



■ **700** Så många år var Sverige och Finland samma land. Under den tiden fanns varken frihetsrörelse eller motståndskamp. Sverige har utkämpat fler än 30 krig mot både Danmark och Ryssland – men inget mot Finland.

Lejonet i det finska riksvapnet har ett västerländskt svärd i handen och står på en österländsk kroksabel. Detta påminner om att Finland blev Sveriges buffert mot Ryssland.

Finlandssvensk kyrksöndag

- *Vändagen/Runebergsdagen firades med webbsänd gudstjänst*



Jakobstadssymbolerna för Tro, Hopp och Kärlek. Skärmdokument från [webbsändningen på Youtube](#).

För att uppmärksamma både Vändagen och Runebergsdagen anordnades den 14 februari en digital kyrksöndag med finlandssvenskt tema. Bakom initiativet stod föreningen Finlandssvenskar i Uppsala (FSU) och Finska församlingen i Stockholm.

I den förinspelade gudstjänsten deltog bland andra skådespelare Johan Fagerudd med bibelläsning och FSU-ordförande Rabbe Sandell, som predikade utifrån Jakobstadssymbolerna för Tro, Hopp och Kärlek.

Hela sändningen från Finska församlingen finns även att se [här i efterhand](#) och innehåller bland annat psalmsång ur den finlandssvenska psalmboken, varav flera författade av Johan Ludvig Runeberg, och en virtuell läsning med verser ur "Kärlekens lov" (Första Korintierbrevet 13).

I kyrksöndagens program stod Kristina Kiviniemi för sång, Jan Huggare spelade fiol. Birgitta Forsman från Finska församlingen var värd och bidrog även med orgelspel.

Efter gudstjänsten hölls ett digitalt mingel där deltagarna fick presentera sig för varandra.

Från Fris deltog Inger Nyblom och Carita Haaksi.

Finntastic - en del av Kulturnatt Stockholm



Lördagen den 24 april kl. 18-21 arrangerar Finlandsinstitutet tillsammans med Sverigefinska riksförbundet/RSKL, UusiTeatteri, Mukulat, Sverigefinska ungdomsförbundet och Fris endagsfestivalen Finntastic och Finntastic Junior. Likt tidigare år är evenemanget en del av [Kulturnatt Stockholm](#) men nytt för 2021 är att det från kulturnattens sida satsas ännu bredare digitalt, med både livesändningar från arrangörerna och en Playtjänst med olika förhandsinspelade inslag.

För Finntastics del pågår förberedelserna för fullt med att sätta ihop det "mest finländska" kulturutbudet. Under Finntastic Festival 2021 kommer vi att bjudas på en egen liveströmning med vernissage av konstnärskollektivet honkasalo-niemi-virtanen, talkshow med Albert Häggblom om den sverigefinska identiteten, drömsk popmusik av finlandssvenska Marey och en folkpunkspelning med finska Slack Bird. Precis som tidigare år är utbudet gratis.



Milka Jafri. Foto: Finlandsinstitutet



Hallå Milka Jafri, programansvarig på Finlandsinstitutet. Vad kommer vi att kunna se på årets Finntastic som vi gick miste om 2020?

– Förra året fick vi ställa in hela festivalen så vi är jättegglada att äntligen kunna visa utställningen Share the Fantasy som utforskar bland annat feromoner och luktsinnet, samt se och höra den fantastiska singer-songwritern Marey live på scenen med gitarrist, trummis och häftiga projiceringar.

Var och när kommer sändningen att visas?

– Sändningen kan följas på vår hemsida www.finlandsinstitutet.se och på Facebook www.facebook.com/finntasticfestival.

Hur har ni resonerat kring inslagen, finns det någon röd tråd?

– Speciellt i år vill vi presentera program som är intressant att följa också på distans, och som trots detta stimulerar och genererar olika sinnesintryck.

Vad är största utmaningen med att anordna en digital festival?

– Allt måste vara väldigt noggrant planerat inför en livestream - det är ungefär som en TV-produktion. Och hur förmedlar man en livekänsla via skärm, egentligen? Det mest



utmanande är definitivt att det inte finns samma kontakt med publiken, vilket kan vara särskilt svårt för artisterna som sporras av publikens reaktioner. Men den härliga spänningen som finns i varje liveshow finns också med i streamen, anything can happen!

Kansliets öppettider

Med anledning av den rådande situationen kring covid-19 har kansliet fortfarande begränsade fysiska öppettider. Slå gärna en signal och kolla att vi är på plats.

**Under påskhelgen
håller kansliet stängt 2/4—5/4.**

Det går alltid att nå förbundet i akuta ärenden via telefon till +46 (0)72-329 31 31 eller via mejl till ordforande@fris.nu

**Nästa Fris-Nytt utkommer v. 24
Manusstopp 14 juni**

Välkomna till Fris

Besök: Bellmansgatan 15 NB, Stockholm

Mejl: kansli@fris.nu

Mobil/SMS: +46 (0)72-329 31 31

Kansli: 08-702 01 10

Inger Nyblom

Förbundsordförande

Mejl: ingernyblom@gmail.com

ordforande@fris.nu

Mobil/SMS: +46 (0)70-533 55 96

Facebook/Messenger:

[@finlandssvenskarnasriks](https://www.facebook.com/finlandssvenskarnasriks)

Instagram:

[@fris.nu](https://www.instagram.com/fris.nu)

Hemsida:

www.fris.nu

Finlandssvenskarnas riksförbund i Sverige, Fris, är centralorganisationen för finlandssvenska ideella föreningar som är verksamma i Sverige. Fris grundades 1969 och idag har förbundet cirka 1 100 medlemmar fördelade på 17 föreningar runt om i landet som alla arbetar för att främja finlandssvensk kultur och finlandssvenska intressen i Sverige och Finland. Fris bedriver informationsverksamhet för ökad kunskap hos Sveriges befolkning om finlandssvenskarna genom att anordna och delta i olika slags kultur-, samhälls- och fritidsaktiviteter samt samarbeta med och påverka organisationer och myndigheter i Sverige och Finland.